

IN ORIGINEM,
VSVM FOEDVM
ET RITVM PRO
FANVM, BACCHANA-
LIORVM,

ORATIO

*Scripta & Furis publici facta, in gra-
tiam Christianorum omnium*

QVI

IESV CHRISTI nomen sacro-sanctum
non solum specie quâdam eternâ,
ac fucatâ larvâ :

SED

*Ipsâ re, viciis, moribus, atque operibus dilectionis de-
clarant ; Quin-imò tales esse, quales videri
volunt, modis omnibus ostendunt*

UNIV.
LIB.
CAMB.

AVTHORIB.

Andresio DeBray.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

LONDINI,

Excudebat gress A. M.

MDC.XIX.

IN ORIGINE
VSVM FOEDVM

ET RITVM PRO

HANVM BACCHAN

LIVVM

ORATIO

Scripta & sum publicis facta, in gra-
tiam Christianorum omnium

QVI

IESV CHRISTI nomen sacro sanguine

non solum propter dignum cultum

ne fides inuadit

SED

Ipse reus, non solum, sed et operibus distinctionis de-
clarat: Quia non reus est, quia videtur
voluntate motu omnia operantur

AUTHORE

457:06
Bibliotheca D. D. D.

LONDINI

Excusata apud A. M.

MDCXIX

Reverendissimo in Christo Patri

GEORGIO,

Providentia divina Archiep. Cantuariensi

DIGNISSIMO

Angliae totius Primati &

METROPOLITANO

Regis Maiestati ab intima

CONSILII.

 Uantum Tibi,
P R A E S V L
A M P L I S S I
M E, *Ecclesia de-*
beat Anglicana,

& quae Jesu Christo Aeterno Dei
Filio, in Germania, Belgio, &
Galliâ colligitur, video ego, DEI
benignitate, & vident mecum bo-

obari **A iij** **iii**

ni quam plurimi, qui sepositis pre-
judicijs, iudicia recta que collere
solent, de rebus & personis volunt
judicare ac possunt incorruptè. Ego
qua ratione, nisi fortè pijs votis
animum erga TE virum Amplis-
simum testari possim, non video.

AVRUM & ARGEN-
TVM, ut cum D. Petro loquar,
NON EST MIHI:
& ut maxime offerre possem: scio
Te aurum, & catenas aureas, qui-
bus vulgus Nobilium superbire
solet, non magni facere. Placet
Amplitudini Tue & sapit aurea
beati Augustini sententia: AV-
RUM NON FACIT
HOMINEM BEA-
TVM, NEC VLLA POM-
PA HUIUS SECVLI. Pro-
inde,

inde, **PRÆSVL EXIMIS**,
quod habeo id do, dico, & consecro
AMPLITUDINI TUÆ
munusculum nempe literarium, ex
sacris & profanis thesauris atque
arculis depromptum.

Tu, **VIR HONORA-**
TISSIME, doctorum ac lite-
ratorum **PATRONE**, conia-
rum nostrum boni consule, argu-
mentum quod contra gentes non-
nullas more barbaro bacchantes in
publicu produxi, invisum fortè atq;
ingratum, huius seculi filijs, bene-
volentiae Tuæ & auctoritatis scuto
ac favoris aura tege; mibique cli-
entum Tuorum minimo, fave. Fa-
vebis, **MÆCENAS OPTI-**
ME, ita spero imò confido, quia
scientijs dignioribus & studijs
meliori-

melioribus faves impense. Hoc no-
mine tue Amplitudini, bene faci-
at & faveat. CHRISTUS
OPT. MAX. Fulhomia in
Tusculano meo Pridie Nonas
Februarij M. DC. XIX.

Qui Reverendiss. T.

AMPLITVDINEM

Observantia omni atque

OBSEQUIO

Colit & veneratur,

A. De Brugg

Belga.

DE
BACCHANALIBVS
ORATIO

DE viris armis togave claris, literis diuinis atque humanis, deque historiarum cognitione & eloquentiæ laude, dixisse multos ac scripsisse viros egregios, quos nostra hæc tulit ætas, latere puto neminem. Atqui, *VIR HONORATISSIME*, super hoc argumento, quod sub nominis Tui Amplissimi præsidio, in hominum manus dare mihi visum, vix quemquam, mirari cepi, unâ cogitare numquid Stylo sequi possim vel assequi, quod Reuerentiæ tuæ & bonorum ad gustum. Spero fore sine offensione, sine invidiâ, (doctorum certè & proborum) quos moror & miror : eorum vicissim loliginis succum ac calumnias, qui cum ipsi, laudanda facere semper neglexerint, laudabile quid fieri ineptum putant, negligo & calco. Habeant illi & referant egregiam, scilicet laudem & spolia ampla *παρρησίας*, iniquitatis suæ, imperitiæ, socordiæ : nos contra dum vivimus summâ nitamur ope, vitæ nostræ atque ocij ita adornemus rationes, ne, vt cum Crispo loquar, vitam silentio transeamus, veluti pecora. Siue igitur spartam in literis sacris, siue in profanis fuerimus nacti, ad cogitationes doctas, ita nostra excitemus pectora, vt his quos literarum laudatissimarum studia delectant, non nihil ului esse studia atque opera nostra possint. Breuiter hoc agamus quod nostrarum est partium, & ea quæ ad Dei gloriam publicamque pertinent vtilitatem, præ-

B

senti

De Bacchanalibus

senti animo comparemus. Sed evagor. Rem igitur ipsam, *PRESUL EXIMIE*, ut aggrediar, ac foedum illum impiumque Bacchanaliorum ritum non nihil delineem, utinam (Christianis ita loqui fas) illum Dij Deaque, superi & inferi perdidissent sacrificulum, sacrificulum, inquam, qui Spurij, Posthumij Albinij, & Q. Martij Philippi Consulum tempore Romam venit, illum equidem qui simulato cultu, sub velo Religionis, sacrarijs Bacchicis originem & initium præbens, omnis malitiæ lernam, & corruptelarum officinam introduxit. Utinam etiam in malam abijisset cruccem, meretricula, Paculla Minia Campana, quæ cum primùm sacrificuli amore debacchara iam esset, eius, quasi Deum monitu, errore imbuta, mali huius propagandi causa, inter foemineum sexum quinis singulorum mensium diebus, ex diurno nocturnum conuentum indixerat. Vsq̃ue adeo verum est, quod in Prouerbiū abiit, Muliebrem sexum maximè lubricum esse & variū, potissimū in Religionis causā, quippe qui ad quemuis venti flatum, huc atque illuc facile commoveatur.

Huius itaque sacri Bacchici (dummodo Sacri vel Festi nomine dignari liceat :) quamuis turpitudine sit atrox & detestanda, vt apud Christianos eius ne quidem memoria refricari debeat : tamen cum annus penè nullus labatur, quo non aliqua eius reliquia profiliant, apud vesanū & vulgus imperitū potissimū, interdum etiam apud illos, qui vitæ politioris videri volunt, quos, cum Reipub. literatæ vivant, aliis, illato doctrinæ lumine, meliori exemplo præesse magis esset conueniens, id propter viris bonis non ingratum me facturum sum ratus, si pro statu temporis præsentis de Bacchanaliorum origine & ritu, inque nefandum eorum usum penitiùs nonnihil disquirerem. Testor autem ac fateor ingenuè, etsi nonnulla mihi occurrant, hoc propositum quæ prorsus dissuadeant, & auersentur, imprimis

Oratio.

imprimis cū videam & perpendam argumenti gravitatem, quā summis potius Oratoribus digna esset & apta quā mihi: tamen; cū bono Deo, temperare non potui, ne quod agerem deesset, cū hisce diebus Historiarum lectioni & cognitioni temporis nonnihil impenderem, quin prae ceteris hanc, quae de sacris Bacchicis per Titum Livium descripta extat series, in literas mitterem.

Neque hūc mihi placet quod Patrum Latinorum praestantissimus Augustinus scriptum reliquit: *Intempore vivimus, & quodnam tempus sit ignoramus.* Quis enim hoc ipso tempore cū hac Scribimus, tempus illud ignorare potest, cū in Italiā, Galliā, & Prouincijs Belgicis, quae etiam in proli dolor, in cecitate Pontificia detinentur, ignobilem plebis cateruam positis vestibus, huc atque illuc sparsim furiarum more discursantem, videntur? Quisnam mortalium illico non rectā secum reputet viā, quā ita abuti re pretiosissimā nempe tempore, ab officio hominis Christiani debet esse alienum, imō alienissimum? Quid verò? Nunquid indignum est quouis homine Christiano, pietatis, gravitatis, verecundiae, modestiae, pudorisue ingenui nullam habere rationem? Anne sacrae litterae, hominum doctissimorum conciones, Prophetarum, Christi, atque Apostolorum minae atroces, nos à vitā & moribus nefandis reuocabunt? Putamusne liberum nobis, & licitum, rupto Sacro-sancti Baptismatis foedere, spurcissimo atque impurissimo Baccho initiatum se vovere, & quod dolendum est, cum iacturā corporis & animae totum dare perditum. Hanc malorum omnium colluiem ex Bacchantium contenticulo, velut altero Troianorum equo prodeuntem, etiam dicente nemine, mortaliū quilibet, nisi qui in rebus humanis talpā cecior, videre potest & peruidere. Si tamen quis hac in parte omnino mentis acie destitutus, quo clarissime & facillime Bacchanaliorum originem, incrementum,

De Bacchanalibus

tum, & progressionem mirandam, præsertim in Italiâ factam, deprehendat, ex Liuij Latinorum Historico-
rum principe proferam, & quàm potero breuissimè
perstringam. Deniquè eorundem obscœna fœditas
hominem Christianum, qui Christo semel nomen de-
dit, quantoperè dedecet & deturpet, si non omnibus,
quod sumere sibi velle nimium videtur imò *adulator*: sal-
tem nonnullis viris bonis & cordatis, sum persuasurus,
atque ob oculos positurus. Fabulosa illa Poëtis relin-
quo, quomodò nimirum Bacchus cum fœmineo suo
vel semiviro comitatu, totum terrarum orbem pera-
grauerit, totam Indiam, & nationes alias complures
sibi subiectas devicerit, quomodò item velut victor
vectus Elephante Indico obfces præclarè gestas ubique
gentium triumpharit, & tandem in Græciam deueniens
annuos cultus solenniter sibi celebrari poposcèrit: ijs,
inquam, omnibus reiectis, rem ipsam persequar, id est,
argumenti præsentis atrocitatem. Ostendani, Deo &
Musis faventibus, per dies Baccho sacros, in pretio fu-
isse & nonnullis in locis esse construatores, homines
fanaticos, coetus nefarios, scelera, libidines vagas &
promiscuas, strepitus & clamores nocturnos Cyclopi-
cos. Me hercle, rem ex re iudicare si volumus accura-
tius persiusque, ab Anabaptisticis furoribus & sacris
parentum nostrorum memoriâ haud auspicate intro-
ductis, non omninò discrepare videtur, hic, qui Bac-
cho sacer cultus, stultè creditur atque insulsè. Etenim
uti impetu primum irrepserunt homines male feriatj,
planè leuissimò, nullâ cum turbarum, tubarum, tanto-
rumque motuum expectatione: sic & Bacchanalio-
rum lues & scabies cui morbi cuiusdam contagione,
quotidie creuit & serpsit, Religionis speciem fictâ & fu-
eatâ, donec pedetentim exardescens totam urbem tan-
dem longè latèque corrumpere, vt non omninò fabu-
lam decantasse putandus sit, quicumque de Religione
si nili falsâ nimirum & turbidâ dixerit:

Religio.

Oratic.

Religio velum est, quod seculus omne tegit.

Ad eundem planè scopum et Homericus versus, hæresum omnium & occultarum sectarum imago, perquam eleganter collineasse videtur :

Ἦτος δὲ λίαν, ὅστις δὲν δὲ σπῆκεν, μῆτιν δὲ χιμαίησιν.

Ante L. 9, post Draco, media chymara.

Atqui tempus est, ut unde sumus digressi recurramus Oratio. Ad originem Bacchanaliorum propius accedendum est. Anno ab urbe condita 568. occultorum Sacrorum antistes quidam in Hetruriam primum devenit, atque ut facilius id quod voluit, obtineret, inprimis sexum muliebrem utpote imbecilliolem adoritur, & sub prætextu Religionis rei que divinæ faciendæ, nullo negotio & in aures atque in animos credularum mulierum influxit, easque opinione citius totas persuasione falsâ præoccupavit : ita quidem, ut circa primam introductionem solarum sceminarum sacrarium Bacchanalia sint reputata, atque adeo adhuc inter paucas tantum, nullo virorum penitus intromisso. Præterea tres tantum in anno statos dies habuerunt quibus interdum Bacchicis sacris initiatæ debacchari consueverunt. Deinde ut insuper Religionis fictæ ac fucatæ voluptates accederent, epularum videlicet, vini & libidinum (hoc enim solummodo adhuc aberat) festa illa per viros & mulieres quoque cœperunt divulgari. Etenim Pacilla Minia Campana sacerdos ex singulorum Deorum monitu priora omnia immutavit, suosque filios Minium & Herennium ex virorum ordine primos initianit, ex nocturno diurnum, & pro tribus in anno diebus, quinos diebus singulis constituens, ex quo sacra in promiscuo fierent,

De Bacchanalibus

& permixti viri foeminis essent, noctis insuper licentia cum inpetu prorumpente, nihil ibi facinoris, nihil flagitij pratermissum, plura virorum inter se quam foeminarum stupra committebantur; quin imò omnia infanda ibi prius erant patienda, deinde verò pari impudentiâ quoque perpetranda: si verò qui minus dedecoris patientes, aut ad facinus patrandum pigriores reperiébantur, hos pro victimis immolari, Religionis fuit summum & præcipuum. Denique, si paucis expedendum sit, erant Bacchanalia omnis generis corruptelarum via atque officina unica, adeò multum occultæ fraudis & periculi, cum vitæ, tum pudoris & honestæ existimationis inde dimanabat. Nec unum genus noxæ, teste Liuius, utpote stupra promiscuâ ingenuorum, foeminarumque erant, sed falsi testes, falsa signa, testimonia & iudicia ex eodem hoc fonte fluebant, venena itidem cædesque intestinæ, ita vt ne corpora quidem interdum ad sepulturam extarent, multa dolo, pleraque per vim tentabantur, virgines ad stupra rapiebantur, senes nonagenarii, pueri impuberes interfecti, suspensi, matronæ honestæ constupratæ. Occultabat vim quod præ ululatus undique circumsonantibus, tympanorumque & cymbalorum strepitu, nulla vox quiritantium intra stupra & cædes exaudiri poterat. Cæterum Sacrificulus omnibus initiatis id persuaserat, ut summam Religionem sibi eam quoque esse ducerent, si quicquam illorum, quæ in sacris fiebant occulte, enuntiarent, & si forte id ipsum fieret, reliqui eadem sacra professi, indicem manibus suis discernerent. Horret animus dicere quæ hunc dicenda. Viri velut mente capti cum iactatione fanaticâ corporis vaticinabantur, Matronæ interea Bacchorum habitu, hoc est, crinibus passis, myrthâ & coronis fragrantibus & condecoratis, pelliibus ferarum circumvestitæ, altera manu thyrsos frondentes, hastas nempe pampinis inuolutas; altera verò faces ardentes gestantes decurrebant ad Tyberim, demissasque

Oratio.

missasque in aquam faces (quia vivum sulphur cum calce inerat) integrâ flammâ eas iterum efferebant. Raptos à Dijs eos homines esse prædicabant, quos machinæ illigatos ex conspectu in abditos specus abripiebant. Hi erant isti, qui aut coniurare aut sociari facinoribus, aut stuprum pati noluerunt. Id autem ne frequenter fieret captabantur plerunque ætates & erroris & stupri patientes, & ad extremum eò res redijt, vt neminem, viginti annis maiorem obscœnis suis conventiculis initiari paterentur, initiati verò contiuid Sacerdotibus veluti victimæ tradebantur. Et si autem hæc omnia & alia quàm plurima magis horrenda, quorum mentionem piæ & castæ aures nequaquam ferunt, in obscœnis istis Lupercalibus, ipsâ re deprehendebantur, nihilominus tamen meram pietatem (rem ad imperitum vulgus illectandum efficacissimam) vultu & moribus externis præ se ferebant, nihil enim in speciem fallacijs est, quàm Religio praua, falsâ, fucata. Notent, & qui possunt capere capiant, nostri seculi homines non pauci, qui disputare, litigare, supra mediocritatem sapere, pietatem & Religionem mentiri, quàm *PIE, TEMPERANTER, & IUSTE* viuere malint. Audiant tales B. Augustinum monentem grauissimè & fidelissimè: Si delectio Patris in te non manet, non es natus ex Deo: quando ergò gloriaris te esse Christianum, nomen habes, & facta non habes: si factis te non ostendis Christianum, quid prodest nomen vbi res non inuenitur? Discamus etiam vel ab homine Ethnico viro tamen grauissimo atque integerrimo M. Porcio Catone qui: *ESSE, QUAM VIDERI, BONVS MALEBAT.* Denique placeat nobis & sapiat diffichon piorum omnium obseruatione dignissimum.

*Magna quidem res nosse Deum, confidere maior,
Maxima, sed vix à teste, probasse fidem.*

De Bacchanalibus

Sed hæc *in mapis*. Ad rem. Si quis initiari debuit, illi prius decem dierum castimoniâ opus erat, decimo die cœnare sollemniter & magnificè oportebat, deinde demum purè lautum in Sacrarium illud omni spurcitie inquinatissimum, mos erat deduci, & quasi totum Baccho, hoc est, Spiritui spurcissimo atque impurissimo consecrari. O cælum, o terra! O tempora, o mores! Tantamne vecordiam, furorem, atque infamiam cadere in homines? Quid verò homines? imò prohi dolor & pudor, in tempora nostra & pectora Christiana! Persecutus sum quàm fieri potuit breuissimè, præclari scilicet illius Bacchici Sacri initium, progressum, & robur incredibile, quod postremum adeò quotidianâ hominum accessione inualuit, vt iam non ampliùs Bacchicorum spectatorum Romæ ingens multitudo verum quasi alter iam populus & dici & haberi velle iudicarentur. Existimo, quisquis es vir Christiane, ex his ipsis, quæ modò à me commemorata sunt, quemlibet perspicere clarissimè quàm hæc tota imitatio Ethnicorum Bacchanalium siue Lupercalium, non tantum alienissima esse debeat ab omnibus hominibus Christianis, qui Christo Seruatori & Liberatori nostro semel per Baptisma sanctum initiati & consecrati sunt: verum quantoperè dedecet atque deformet etiam omnes eos, quicunque saltem hominis personam sustinent & nomen profitentur.

PLATO Philosophus diuinus de dignitate virtutis mirificè sentiens & Philosophicè, eam hominib⁹ omnibus summoperè commendans confirmauit, incredibiles illam in animis hominum amores excitaturam, si coram oculis cerneretur. Contra ego dico, profanam illam debacchandi singulis annis multis in locis per dies aliquot vsurpata consuetudinem extremè detestans, & pijs omnibus quàm odiosissimam reddere contendens, si Bacchanaliorum fœditas & turpitudine, quanta quanta per se est, à nobis oculis non conuiuentibus

ribus perspiceretur, & si non oculi nostri rem tam sordidam, & consuetudine pessimā sordidatam (quā nihil in rebus malis nocentius est) iam perpeti & amare didicissent, haud dubie odium gravissimum atque execrationem sui apud omnes excitaturam. Nemo enim est qui non toto corpore, atque animo cohorresceret, & velut abominandum & insensibilem aliquod monstrum averfaretur, quoties in ejusmodi solatij aut gregis Bacchi conspectum incidisset, qualem paulo ante suis Flagitijs nobilitatum fuisse ostendimus, si modò non veluti gravi, stippitudine quidam oculi nostri affecti cœcutirent, & mentes ad intuitum & contemplationem tantæ sordiditatis consuetudine ipsā iam dudum occalluissent. Si enim cum quid in naturā rerum à communi lege ac ordine aberrasse videmus, exhorrere, atque ea monstra abominari solemus, utpote cum capiti humano cervicem equinam, & consimile aliquid, monstri simile attributum esse intuemur: non minus certè abominabile existimandum est, cum homines excellentissimam illam naturam, & fabricam, quæ ad Dei imaginem & gloriam, ad modestiam, ad castitatem ac temperantiam condita est, illā inmani, terrā & deformi consuetudine Bacchicos furores exercendi, ita ex hominibus in beluas feras atque agrestes transformari videmus, ut præter staturam & formam quandam externam in illis nihil humani amplius agnoscere possis.

Fingunt Poëtæ, Tygras, Lynceas, & Pantheras itemque Satyros & vesanas mulieres comitari Bacchum: quid quæso aliud significantes, quàm quædam modum ferre illæ supra modum sunt irmanes, & vini vehementer appetentes, & ut Satyri perhibentur salacissimi, Bacche vero habentur pro furore correptis, ita pariter omnes istos offerari violentiā, libidine, & furore quodam atque insaniā obbrutescere, quicumque se semet in castra Bacchi vel errore ætatis, vel iudicij imbecillitate, vel præ aliis consuetudine abducti, proiecerint.

De Bacchanalibus

Recte & prudenter Comicus ubi inquit animus sepiel
se cupiditate devinxit mali, necesse est commissa conse-
qui consilia: id quidem in hanc partem esse veris-
simum res ipsa vel me tacente, loquutus aperte. Hic
versus Ovidij quibus choram Baccheum egregie ex-
pressit ex Lib. 3. Metam. desumptos subijcere, me her-
cule, nequaquam erit extra calcem ire. Augusti quodlibet,
Lector non indigens, perpendat, atque exinde hincet,
num ipsam rem, quod dicitur, acui tangat.

*Libera est, festique firmam utitur ibus apra,
Turba viui, misseque viris, muloq; mure, q;
Et vulgus, prociq; que non ad sua a ferantur;
Quo furor angustiae proles, laborumq; cessat;
Atto illi mentes? Penitus ar: arae, raurum;
Eravepaga, satum, ar, admo, hia, er, m;
Et, Araga, stupida, Plu, quor non, dilleus, m;
Non ruba, terruerit, non strit, ar, m, dille;
Feminea, uers, & mota, insana, vino;
Obscenis, greges, & inania, sympna, m, m;
Idem ibidem.*

*Ipse racemiferis frons circumdata, uis
Pampineis agitur, utatam frondibus, huius.
Quem circa tigris, flum, Dura, qu, huius, huius,
Pictari, m, g, dille, fera, torpore, Pamb, huius, huius,
Sed quid de bestijs dicam, quatum vita, ut, ut, est
fera, multo cettè minus quam hominum hominum effe-
restabilis, nimirum quæ naturæ ipsi conformis est &
consentanea. At isti sunt, si clares Bacchi agere
proptus seipsos, & hominum ex homine excentes, natu-
ram humanam indigne, malo, turpi, more malo, co-
videntur, imò verò cum ea bellant, gerunt, & expugna-
ta ipsa aliam ac huius plusquam bellum, in huius. Er-
cun.*

Oratio.

cū horrendum tūm verò etiam miserabile est, ex omnibus animantibus unum hominem tam longe ab ea excellentiā, ad quam divinitus conditus est, degenerare. Creavit, inquit, Scriptura sacra, Deus hominem ad imaginem & similitudinem suā, ad imaginem Dei creavit illum: imaginem Dei vocat non modo dignitatem quandam & veluti maiestatis characterem, rectam item atque erectam corporis figuram aptissimā, & facultatem rationis, quā ipse insigniter a brutis differt, sed simul omnes quinque animæ potentias, quatenus in ijs vera Dei agnitio & obedientia luceant. Quod dicimus & affirmamus non minus Poeticè quam Philosophicè versibus egregijs testatum fecit Ovid, videlicet, providentiā quādam Dei singulari hominem solum præ cæteris animantibus esse creatum:

Sanctius his animal mentisq; capacius alia

Deerat adhuc, et quod dominari poterat apisset.

Dicitur Ovidio, animal sanctum & mentis altæ capax, animal rationale habens agnitionem Dei, & rationem notitiā Legis naturæ, quæ est radius sapientiæ Dei, illustratam. Huius mentis imperio omnia sunt subiecta. Nam etsi multa animantium genera, & mole et robore corporis præstant, tamen ipse omnium Dominus existit propter rationem. Hac nimirum in profundo acutè pisces capit, hac in terrâ feras et belluas maxime feroces atque immanes domat, hac ex ære sublimi volucres in suam redigit potestatem. Quid amplius vel maius dici potest, quā quod Rex et Propheta David Psal. & testatur: qui hominem tanquam semi-Deum aut Dei vicarium constituit, dominum habentem in omnia animantia terrestria, volatilia, aquatilia. Adde quod figura item corporis humani non prona, sed erecta, non distorta sed amabilis, colore partim candido, partim roseo, documentum est suū, ad quem finem homo creatus est, nempe ad contemplationem rerum celestium ad moderationem omnium actionū tam animi

De Bacchanalibus

quā in corporis, ad morum mansuetudinem & ciuilitatem, ad facilitatem, comitatem, placabilitatem, ad mundiciem & cultus elegantiam, Breuiter omnia & singula si consideremus iterum atque iterum cum Nasone dicere imò exclamare habemus necesse:

Pronaque cūm spectent animalia cetera terram.

O homini sublimē dedit cælumq̃, tueri

Instit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Hæc ita cūm sint, neque quisquam negare potest, nisi ipsi veritati & sensui communi bellum indicere cui propositum; quæso te, Lector candide, paulò mecum accuratius dispicere perge, quam reverenter habeant naturæ suæ præstantiam Bacchici gurgitis pedissequæ & asseclæ. Principio hoc lateat neminem faciem non ad imaginem alicuius Angeli, sed ipsius Dei conditam, et quidem ita conditam, ut aperta & palam omnibus exposita sit, hanc illi Polyphemi & Gygantes, Deo iterum modo novo bellum inferentes, id est, ipsi naturæ repugnantes, resingunt, larvis & ijs quidem monstruosisimis tegunt, occultant, obrunt, vel si larvarum fortè facultas non conceditur figuræ & formæ adeo luculentam, eximiam ac conspicuam candoris & venustatis adeò plenam, atris carbonibus, nigra pice, fuligine, fecibus, nonnunquam etiam pennis ita denigrant & deformant, ut iam non amplius homines, sed lemures, spectra teterrima, denique dæmones ab orco in lucem factos reduces, aspiciere videaris. Proh Deum atque hominum fidem, quid est furor et insania, Si non hæc insania est? Neque quisquam existimet me incallescere nimis, et rei foeditatem ac turpitudinem à veritatis studio et tramite me abripere. Absit. Quam imò, Lector amice, parum est quod dico, si peccatorum et criminum illorum dictorum, qui Bacchanalia vocantur, magnitudinem et multitudinem considero. Neutrā animus satis potest.

Oratio.

potest concipere, non calamus describere. Fides igitur mea bonis omnibus fidem ut faciat gentes integras & nationes in testimonium adduco: Testis imprimis Italia, testis mihi Hispania, testis est Gallia, & Provincia, ista Belgica (quæ uti supra in transiitu attigi) iusto Dei iudicio, necdum à cæcitate & Pontificiâ deformitate se liberare potuerunt atque extricare, Hæ, inquam, gentes & nationes mihi testes sunt Hocupletes. Hæ omninò ita se habere etiam norunt omnes quotquot vel studiorum, vel aliâ de causâ gentes apud istas sunt peregrinati. Illos igitur potissimum in Angliâ hac beatâ alloquor, qui fortè non satis cuncti & muniti, à Satyris istis & scopulis periculosissimis sibi caveant, si quando ad gentes istas externas iter faciant. Mulieres præterea honestas & matronas primarias hîc hortor & moneo, ne in larvis istis externis, in colore fucato atque ementito, in capillis vel ab ipsis demortuis refectis, et pretio coemptis sibi placeant, suæque salutis naufragium faciant: sed potius Prophetas, Christum Servatorem nostrum, Apostolum Petrum audiant consulentem, ut vita & moribus sanctis se exornent. Non tam paranda pulchritudinis, quam servandi pudoris rationem habeant. Non tam forma speciosa, quàm pietas, probitas, castitas, & pudicitia illis curæ sit & cordi. Placeat vobis & sapiat præclara & gravis Tertulliani sententia. Vestite vos serico pietatis, bisino sanctitatis, purpurâ pudicitia, taliter pigmentata Deum habebitis amatorem. Hoc sciamus viri & mulieres, corporis curam magnam, animæ esse incuriam, vehementerque pugnare cum ratione rectâ nos velle membra esse delicata capitis istius, cui corona è spinis contexta fuit imposita. Ne igitur ipsi nos decipiamus, neque nobis persuadæmus consentanea illa esse quæ inter se dissentiant omninò. Quotquot igitur mundum & carnis desideria sequuntur, interim tamen Christi imitatores esse volunt, tam procul a Christo absunt, quàm ab oc-

De Bacchanalibus

quàm corporis, ad morum mansuetudinem & ciuilitatem, ad facilitatem, comitatem, placabilitatem, ad mundiciem & cultus elegantiam. Breuiter omnia & singula si consideremus iterum atque iterum cum Nasone dicere imò exclamare habemus necesse :

Pronaque cum spectent animalia cetera terram.

Os homini sublimè dedit cælumq, tueri

Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Hæc ita cum sint, neque quisquam negare potest, nisi ipsi veritati & sensui communi bellum indicare cui propositum; quæso te, Lector candide, paulò mecum accuratius dispicere perge, quam reverenter habeant naturæ suæ præstantiam Bacchici gurgitis pedissequæ & asseclæ. Principio hoc lateat neminem faciem non ad imaginem alicuius Angeli, sed ipsius Dei conditam, et quidem ita conditam, ut aperta & palàm omnibus exposita sit, hanc illi Polyphemi & Gygantes, Deo iterum modo novo bellum inferentes, id est, ipsi naturæ repugnantes, refingunt, larvis & ijs quidem monstruosis tegunt, occultant, obruunt, vel si larvarum fortè facultas non conceditur figuræ & formæ adeo lacerantam, eximiam ac conspicuam candoris & venustatis adeò plenam, atris carbonibus, nigra pice, fuligine, fecibus, nonnunquam etiam pennis ita denigrant & deformant, ut iam non amplius homines, sed lemures, spectra teterrima, denique dæmones ab orco in lucem factos reduces, aspicere videaris. Proh Deum atque hominum fidem, quid est furor et insania, Si non hæc insania est? Neque quisquam existimet me incallescere nimis, et rei foeditatem ac turpitudinem à veritatis studio et tramite me abripere. Absit. Quam inò, Lector amice, parum est quod dico si peccatorum et criminum illorum dicarum, qui Bacchanalia vocantur, magnitudinem et multitudinem considero. Neutràm animus satis potest.

Oratio.

potest concipere, non calamus describere. Fides igitur mea bonis omnibus fidem ut faciat gentes integras & nationes in testimonium adduco. Testis imprimis Italia, testis mihi Hispania, testis est Gallia, & Provincia, ista Belgica (quæ uti supra in transiitu attigi) iusto Dei iudicio, ne dum à cæcitate & Pontificiâ deformitate se liberare potuerunt atque extricare, hæc, inquam, gentes & nationes mihi testes sunt & copules. Hæc omnino ita se habere etiam norunt omnes quotquot vel studiorum, vel aliâ de causâ gentes apud istas sunt peregrinati. Illos igitur potissimum in Angliâ hæc beatâ alloquor, qui fortè non satis cauti & muniti, à Satyris istis & scopulis periculosissimis sibi caveant, si quando ad gentes istas externas iter faciant. Mulieres præterea honestas & matronas primarias hæc hortor & moneo, ne in larvis istis externis, in colore fucato atque ementito, in capillis vel ab ipsis demortuis relictis, et pretio coemtis sibi placeant, suæque salutis naufragium faciant: sed potius Prophetas, Christum Servatorem nostrum, Apostolum Petrum audiant consulentem, ut vita & moribus sanctis se exornent. Non tam parandæ pulchritudinis, quam servandi pudoris rationem habeant. Non tam forma speciosa, quam pietas, probitas, castitas, & pudicitia illis curæ sit & cordi. Placeat vobis & sapiat præclara & gravis Tertulliani sententia. Vestite vos serico pietatis, hisino sanctitatis, purpurâ pudicitie, taliter pigmentatæ Deum habebitis amatorem. Hoc sciamus viri & mulieres, corporis curam magnam, animæ esse incuriam, vehementerque pugnare cum ratione rectâ nos velle membra esse delicata capitis istius, cui corona è spinis contexta fuit imposita. Ne igitur ipsi nos decipiamus, neque nobis persuadæmus consentanea illa esse quæ inter se dissentiant omnino. Quotquot igitur mundum & carnis desideria sequuntur, interim tamen Christi imitatores esse volunt, tam procul a Christo absunt, quam ab occidente.

De Bacchanalibus

cidente distat orietis. A Christo igitur expectet mor-
cedem, qui Christo suam locavit operam; à mundo, qui
mundo. Cogitemus serio & hodie hodie, dum integram
nobis, penitentiam agamus: etenim ubi penitentia
vera, ibi Dei opt. Max. clementia. Atqui evagor &
choro in alieno pedem pono, qui non Theologus, The-
ologum ago, igitur ad spartam meam redeo, & quæ
studijs meoque conatui appositæ attexere pergo. Hæc
notum esse puto cuius penè Artis Poëtica studio
Poëtas introducere Satyros, & Faunos bicornes ho-
munculos, naribus aduncis, corpore piloso, & pedibus
caprinis, edentes pro sermone hinnitum equi, sed ca-
pra balatu permixtum. Atqui per Deum immortalem,
quotquot hæc legent, viri Christiani, nolite quæso pu-
tare alios in rerum naturâ Satyros vel Faunos peius
conciliatos existere, præterquam quos inter orgia Bac-
chica tam prodigioso & habitu vitioso, veluti spectra
hominum honestorum oculis observari conspicitis.

Hi, si quis mihi affirmanti credat, sunt isti Satyri, hi
sunt isti Fauui, qui cum à Deo præ reliquis brutis be-
neficio vocis articulata, hoc est, sermonis ampliter in-
structi & ornati sint, & quidem ob hanc ipsam causam;
ut dulcium colloquiorum causa homines pro more
conveniant modestè, sibi mutuam salutem copiter ale-
loquendo impertiant, alter alterum de Deo et rebus
honestis humaniter et benignè informet. Oriuntur ec-
ce ac prodeunt ex Bacchi gurgite mulsitantes cum tes-
feris, & nobilissimum loquendi munus flagitiose dissi-
mulantes (tamen illa ipsa *κόρα ἀφίστρα*, postea in
plateis non sint muta, sed et in militari conflictu ali-
quo, horrendo clamoribus pugnas et digladiationes
eient atque laceffunt.) Hi, inquam, & non alij sunt isti
Satyri, quos cum Deus formasset vultu amabili, grati-
oso & spectabili, fronte partim cæca, partim curacia,
omni que truculentia omnino experte, ecce hi belli
correctores, quasi Deo Creatori nativam imaginem
expro-

exprobrantes affingunt sibi cornua, nasum ad sinuam, aures pro vultibus, os pro alarum, familia : & quibus Deus attribuit corpus plane glabrum, atque ad tactum molle, hi quasi sibi ipsis displicentes pro glabro hirsutum, pro molli in scalo datum cornu nascuntur : at quos Deus planis & proceris curibus erexit, & recta sursum ingredi fecit, hi capris pedibus incedentes, seipso ad pastum investigandum tanquam bruta abiciunt ? Quid ? quod nonnulli inter hos ipsos, quasi ipsum prothea emulantes, modo hanc, modo illam speciem sibi adfiscant : nunc enim viri, nunc feminae, nunc civis, nunc rustici, nunc iuvenis, nunc decrepiti senis ; nunc Iudei, nunc Turcae habitum praeseferunt. Adde & hoc, quod quidam se in anseres, picas, ciconias, & nescio in quae monstra transformant. Herodotus scriptum reliquit, reperiri homines apud Nearos Schytiae populos, qui quotannis certo tempore hominis figuram deponant, & vicissim lupi ambigui (ita enim vocant) habitum & naturam assument : & tales adhuc quoque apud Polonos & Borussos inventiri, vulgo persuasum est. Ad me quod attinet, mihi minime dubium est, quin illa quae de lupis ambiguis narrantur, omnino fabulosa sint & commenticia, utpote quae homines mentē capti sibi imaginentur. Interim saluum cupio hac ipsa de re aliorum iudicium, neque carpo vel culpo quencquam à meo sensu si quis dissentiat. Absit etiam ut Bodini viri acutissimi iudicio contra Weierum annis superioribus publicato, quidquam detrahā. Sed ut ut sit, priora tamen ita falsa esse existimamus, ut licet in rerum naturā nunquam fortassis lupi ambigui extiterint ; illustram tamen & quodammodo expressam illorum imaginem sub pelle humanā fuisse nobis relictam in illis, qui tempore Bacchanaliorum (tempora enim apprimē congruunt) in figurā hominis, feritatem & immanitatem belluae lupinae plane moribus & gestu exprimit, ut nihil interea de habitu externo dicam, quo proximē etiam

De Bacchanalibus

etiam ad Lycaonis barbariem accedunt. Atque hæc innuere voluisse cum Poëtas, tum Historicos, quicunque horum Juporum ambiguum fecere mentionem, quis est qui dubitet amplius? Adeo ferè nihil omnino esse aut cogitari in rerum universitate potest, quod ita eminentiæ ipsius divinæ naturæ hominis adversetur, quàm odiosa illa debacchandi consuetudo, quæ homo seipsum quasi immutans & exuens penitus ad ascititiam & naturam omnino peregrinam devolvitur. Nam, me hercle, quæ deformitas maior animo concipi potest, quàm hominis figuram à Deo conditam, & cuius similem induit ipse Dei Filius *χρῆς*, ostendens se generi humano bonitate immensâ, quasi inficiari, projicere, & non uno, sed multis nominibus deturpare? Quid enim, Tullio teste, interest, utrum ex homine se convertat quis in belluam, an hominis figurâ immanitatem gerat belluæ? Hactenus Bacchanalia ab ipsâ humanæ naturæ excellentiâ abhorreere quàm maximè ostendimus, Dei benignitate, restat nunc videamus quantopere ab ipsâ Scripturâ sacrâ atque honestatis studio discrepent & dissentiant. Ac principio ipsa Dei Lex severissima nos moneat ac moveat, quæ Deuter. 22. legitur: Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste femineâ, abominabilis enim apud Deum est, qui facit hæc. Hoc certum sit & ratum, omniumque Christianorum mentibus penitus infixum, ubicunque Lex Dei proponitur, ibi non unam aliquam rationem legi isti subesse, sed multiplices & quidem easdem gravissimas, quas tantum abest, ut mens humana satis exhaurire possit, vt ne quidem vel minimâ ex parte vim & pondus legis, non dico, intelligendo, sed ne cogitando quidem consequatur. Est autem & huius legis suæ dubio procul Deus complices habuit causas, videlicet ne homo præstantiam vel dignitatem naturæ sexusque sui diffiteretur, multo minùs portentosis involucribus tegeret vel obnueret, tamen inter ex-

teras

Oratio.

teras hanc eminare arbitror, nempe occasiones omnes ad turpitudinem committendam tam viris, quam feminis ut præcideret, & præcisus è medio tolleret omnino. Tollas hanc legem, & licentiam promiscuè vestiendi, & exornandi se pro libito utrique sexui largiaris, Deus bone quantam continuo fenestram ad nequitiam patefeceris? Tibi autem, portò, siue vlli patrifamilias honesto ac deinceps non sit cum suis suave vivere. Rogo, Lector Christiane, hîc tibi in memoriam revoca hîstoriâ de Clodio adolescente, luxu & libidine perduto, quomodò is sub habitu muliebri Pſaltriæ nimirû, tempore festi bonæ Deæ, quod noctu peragebatur, pudicitia uxoris Iulij Cæsaris, Pompeiæ scilicet, infidias sit molitus. Quid Ioannæ Pontifici & meretriculæ spurcissimæ acciderit, notum est ex Platinâ & alijs. Neque enim inusitatum est vel inauditum nationes apud quasdam, scortatores & adulteros mutato vestitu ingredi absentium maritorum ædes, nec rarò accidit, ut magni Domini suscipiant personam Satyri, hoc est, rustici alicuius, ne agnoscantur in adulterio deprehensi. Hinc cum Dionysius Tyrannus in convivio iussisset ut singuli veste muliebri purpureâ saltarent, Plato id facere recusavit ex fabulâ quâdam his verbis citatis:

"Οὐκ ἂν δυνάμην ἐν δύναι ὑλῆν,
Ἀπὸν σέφους ἔργους ἐξ ἀπρίος.

*Muliebri ego haudquæquam indui queam stolâ.
Vir nasus ipse, & ex virili semine.*

Rectè & Philosophicè, Philosophe diuine. Facile ingenij tui acie videre potuisti, quam multa sub istâ veste lateant incommoda, supra nimirum, scortationes, cædes, adulteria, & similia, quæ ut tuo exemplo, Philosophorum gravissime, seculi tui homines fugerent, ostendisti, præiuvisti. Hæc etiam ut vitarentur ma-
ture,

De Bacchanalibus

turè, voluit Deus legem istam publicè promulgatam extare, cum coniminatione sanè perquam austerà et asperà in eos, qui contra hanc legem deliquerint, inquit enim Lex verbis apertis, clavis, & rotundis: Abominabilis apud Deum est, qui facit hæc. Caterum ut in transcurso hoc adiungam, abominabilis dicitur propriè, qui formidatur tanquam malum aliquod signum, sed tamen abominatio non exprimit vehementiam vocabuli Græci *Βδελύγνα*, quiddam scilicet, quod impensè abhorremus, ita quidem, ut nauseamus ad id ipsum, quod salvo honore, significat pedere. Igitur abominabilis apud Deum is dicitur, quem Deus cum magno sensu doloris reformidat & averfatur. Hoc quid sit, & quilibet ut intelligat, animi sui recessus excutiat, explicet, & penitus apud se expendat. Iam per debacchandi consuetudinem non vno modo contra hanc legem esse peccatum, ita perspicuum est & manifestum, ut res longiore probatione non egeat. Itaque ad alia quæ brevissimè expediam me confero.

Neminem esse puto, nisi Atheum planè atque impium, literis sacris fidem derogare qui ausit. Atqui hæc sunt istæ literæ non Philosophorum vel hominibus aliis iudicio nobis traditæ, sed ab ipso Sp. Sancto divinitus inspiratæ, quæ vel imprimis modestiam nobis, sobrietatem, castitatem, humanitatem, affabilitatem, commendant. Verum enimverò his virtutibus contradicunt non modò res ipsæ, quæ inter obscena Bacchi orgia incidunt & exercentur, sed etiam nuda ipsius Bacchi vocabula. Quid enim sibi aliud vult Bromius, nisi quod Bacchætes in fremèdo passim tumultuentur? Quid Thyoneus? Quid Thyades? nisi quod cum impetu in alios irruant, rapiant, tundant, ingulcent? Quid Ignigena? nisi quod consecratos suos incitet, inflammet, & quasi faces ad omnia flagitia præferat? Denique quid Orgia ipsa? nisi *τῆς ἐπὶ*, hoc est, furorem expriment?

Quid

Oratio.

Quid amplius? Ipsa vox debacchari, quâ etiam Latini vtuntur, aliud nihil significat, quàm procu-
 cessantem populantiam, & *ut supra* in alios exercere: E-
 gone debacchantis sum in te, an tu in me? inquit ille
 apud Terentium, cum misero alter plus quingentos
 colaphos infregerat, & dentes omnes verberando labe-
 fecerat. Sed ne Bacchanaliorum appellationibus diu-
 tius insistamus, res ipsas, Bacchico sodalicio in diuiduas
 comites contemplemur, quæ Verbo Dei atque omni
 honestati ita repugnant, ut nihil alienum vel magis a-
 versum esse possit. Principio, nolite inebriari vino, in-
 quit Apostolus, cui *ut supra* inest, vita scilicet immunitas
 & belluina, Dei pariter atque hominum, omnique ho-
 nestatis contemptrix. Et Christus ipse: attendite vo-
 bis ipsi, ne grauentur corda crapulâ & ebrietate. Præ-
 terea quod Cato dixit, uno excepto, neminem unquam
 ad evertendam Rempub. sobrium accessisse, idem ego
 verissimè de Bacchi sectatoribus affirmare possum, ne-
 minem unquam ad Bacchicos furores obeundos, nisi
 bene potum accessisse, neque existimo quenquam tam
 sobrium vilo modo pertrahi posse, aut persuaderi, aut
 satis animi habere, ut sese furioso Bacchantium cho-
 ro immisceat. Ebrietatem comitatur libido, insa-
 niâ, rixæ, cædes, conjurationes, venena, addit Livius
 falsos testes, signa falsa, & testimonia. Sed hæc non-
 nullis fortasse verisimilia minus videri poterunt, si sine
 exemplorum appositione enuncientur & proponantur
 nuquâ & ieiunè. Agedum igitur exemplis illustremus,
 quæ verbis minus probabiliter proferuntur. Lena a-
 pud Plautum, meretriculam Mnasium interrogat:
 Obsecro, quo pacto is homo se insinuat ad te? Re-
 spondet illa, per Dionysia mater Pompam me specta-
 tum duxit, cum sequentibus. Et apud Terentium,
 vinolentus mulierculam eam compressit. Et alibi,
 Nam memini abhinc menses decem ferè ad me, nocte
 primâ confugere anhelantem domum, vini plenum, ut

De Bacchanalibus

rectè comitatus Bacchi ex Satyris & vesanis mulieribus, item ex immaniſſimis belluis, quales sunt Lynces, Tygres, & Pantheræ, constare per Poëtas introducatur: Temulentiam enim ut dictum est prius, sequitur libido, confidentia, libertas, audacia. Hinc temulenti cornua sumunt, id est, ferociunt, intrepide quidquid adubescit & dicunt & faciunt, discurrunt ad vagas libidines, fores effringuntur, plateæ undique & turbis & furiosis clamoribus perstrepunt. Hic videas omnis generis, & cuiuslibet conditionis opifices catervatim per plateas vagari, & singulas tribus sive sodalitates pro se peculiare quoddam furoris & Bacchicæ levitatis atque impietatis specimen edere. Hi vivum gallum circumferunt, & in loco publico palo alligato exponunt, hac spe & hoc consilio, ut si qui se fortè offerant, qui in eum collineare velint, & fustem projicere, quemlibet iactum solido uno atque altero cogantur redimere, pecuniam collectam in sumptus symposij recentis contribuant. Alij novitios quosdam opificij sui, nescio ob quem errorem, vel ob quodnam peccatum grande ad omnes puteos oppidi toties circumducunt, aquam inde haustam primo gustandam propinant, mox prostratum ferule subijciunt, clunes ad concentum & certam melodiam sodalitij circumstantis, aliquoties lato assere diverberant, diverberato caput frigida perfundunt, atque ita ablutum & solenniter ordini suo quasi injunctum, rursus ad tabernam reducunt, & omnes vociferabundi, quasi re bene gestâ, ad pocula, gurgites, & calicum remiges, revertuntur. Interea dum hæc uno in loco peraguntur, videre est, aliam tribum in alia civitatis parte catervatim incedere, & miserum quandam combibonem vestri inequitantem, de improvviso ex plumis abreptum & vestibus adhuc semicoopertum humeris circumgestare, & ad contubernij præfinitum locum deportare. Roget quis quamobrem, aut quod

Oratio.

quod ob delictum? Dicam tibi, amice Lector; aut quia hesternæ in compotatiuncula frequentanda ociose cessavit, aut quia asymbolus accessit, aut quia alteri propinanti non respondit, aut mutuum fecit, aut quia in altum meridiem stertit, neque ad prædictum temporis momentum satis tempestivè congeronibus suis fuit præsto, aut si qua alia ratione levissimè saltem in leges coniuratae sodalitatis deliquit. Rigidissimè enim, homines alioquin levissimi atque iniquissimi leges suas servari volunt, & in transgressores earundem animadvertunt gnaviter, ut hoc modo semper novi sumptus ad novas computationes contubernio suppetant.

Neque desunt interim ex comitatu Bacchico, qui personati, quasi rem seriam agant, suppellectilem totius agriculturæ adornent, instaurent, producant. Adolēcentes masculos muliebri sed rustico, vestitu induunt & expoliunt ita, ut faciliè se pro ancillis rusticis probent. Aratrum ex humetis appensum pertrahitur, sequuntur alia, quæ rastros trahant, occent, stercorent, tum si qua inter eas habitior paulò est & ætati grandiusculâ, hanc pro cæteris elegantiori cultu exornatam curui super imponunt, & per urbem totam hac illac circumvehunt, præcone voce altissima præeunte, & hunc versum Virgilij ad vicos singulos ingeminante:

Et, maturna viro est, & plenis nobilis annis.

Ecquid viri prudentes & cordati, lusus hi sunt belli, nugæ, atque ineptiæ pulchræ? Videntur sanè hominibus parum cautis, interim non sunt. Fucum aliquem & speciem præ se ferunt, rem nullam. Atqui hæc talia quæ ex ipsa *avarijâ* habemus et si levia, iocularia, & propter depravationem consuetudinis neque more turpia habentur, sunt tamen malorum certa

De Bacchanalibus

quædam præludia. Quod equidem verum sit an falsum, quàm plurimos quibus Italia & Gallia nota, Germaniæ & Belgicæ fines nonnulli, maxime ubi Pontificiæ fraudes, indulgentiæ, & superstitiones sunt in pretio, testes & indices appello.

Sed singulas hominum stolidorum & fatuorum ad vivum refecare ineptias nolo. Omitto igitur hoc loco varias, ridiculas, levissimas chorearum species, quas navium architecti per secures, alij verò opifices per gladios intervenientes stulte, histrionicè exercent. Quippe ne dies quidem tota satis foret, si omnes Bacchanaliorum nugas enumerando velim persequi. Itaque eo unde digressa est recurrit Oratio, nimirum furias & discursationes Bacchicas, mandato divino, atque omni honestati ut quàm maximè repugnare. Enim verò, si adeo sumus inhumani & feri, ut nihil nos humani corporis dignitas commoveat, si adeo athei et profani ut nihil sacrarum literarum auctoritas, denique si adeo barbari & dissoluti ut nihil nos honestatis ratio cohibeat: saltem ipsa temporis præsentis conditio & miseria in officio retineat, & omnes, speciatim nos, qui splendidissimo augustissimoque hominum Christianorum titulo gaudemus, merito ab omni turpitudine, impudentia, insolentia, & licentia nimia coëccet.

Tempore bellii Punici secundi, multis viris insignibus ad Cannas interfectis, equitem, qui coronam rosaceam in capite gestans ex fenestra forte prospexerat, Censores Rom. in carcerem duci iusserunt, quod in publico Reipub. totius luctui & maiore voluptati private & delictis inconsideratius indulgisset. At quàm indignius est homines Christianos, qui sunt, esse debent, Christi et Ecclesiæ milites, hisce temporibus ferreis plane & calamitosi non solum fudere leviter & proterve, ut Romanus ille in coena hilariore coronis se oblectabat, sed more plane barbaro

Oratio.

& hostili in Plateis, in adibus, atque hospitijis passim tumultuari, hos ipso tempore quo prædictio & memoria passionis mortisque Filij Dei Domini nostri Iesu Christi publicè pro concionibus Sacris & solet et debet inculcari. Neque dubium est, quin illa concio Luc. 18. per antiquitatem piam & sapientem ab hominibus pijs & cordatis, sub ipsâ Dominicâ Quinquagesimæ in Ecclesiâ doceri destinata sit, ut comanone fieret populus de rebus tanti momenti quæ ibi aguntur, atque ab illâ tetrâ Bacchanaliorum consuetudine abstraheretur, quæ quidem ab Ethnicis primum desumpta est, deinceps verò in Papatu delicatiorum ciborum prohibitionè confirmata. Volebant enim Pontificij, ante illud quàm accederet dierum 40. ieiunium vulgus hominum prius ad satietatem usque repleti, potu cibisque exquisitissimis, quibus postea vesci nequaquam permittebatur. Hinc aliquandiu prius liberius vivendi, commessandi, helluandi, discursandi, ferociendi, feortandi potestas, à Pontificijs liberrimè data fuit, planissime ad imitationem illam Comicam: Tute ipse his rebus finem præscripsisti, *PAPA* pater beatissime, sanctissime, prope adest, cum more alieno vivendam est mihi, sine nunc meo me vivere modo, ut hinc non obscurè constet vel ambignè, à quibus authoribus tam religiosa sacra Bacchi primum ad nos profluxerint. Livius sacrificulum Græcum, ignobilem & quidem occultorum Sacrorum anticistern nominat, itemque Pacullam Miniam Sacerdotem Campanam: Accedit tertis scelerum omnium fraudum, & nequitiarum inventor, inceptor, perfector, ille, qui se, quo iure, quæve injuriâ, summum vocat Pontificem. An quicquam contumeliosius in Deum & homines unquam his tam obsecenis & inquinatissimis sacris est excogitatum. Anne artifices ulli huiusmodi fabricæ fingendæ magis idonei, authoribus prædictis reperiri potuere? Nulli planè. Nā me hercle, verum id verbum est, vulgo quod dici solet :

Non

De Bacchanalibus

*Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet
Effrenis Monachus plenae, fraudis anus.*

Ecce autem similia hic omnia, omnes congruunt, mala mens, malus animus, *κακὴ μέσος, κακὸν ἄνους*: Qui authores Bacchanaliorum recte norit, ipsa item Bacchanalia noverit: Nihil enim vitij sacris ipsis relictum est, quin id iridem inventoribus primis insit. Hoc addo talem fabricam nisi hi ipsi authores, nulli alij reperirent, parum moverent, multò minùs promoverent. Sed ad rem, hoc est, ad temporis circumstantiam revertamur. Notum hoc sit, & Christianorum omnium animis penitus insitum, non hosce dies, quibus univèrsa rerum natura dolorem suum ostendit & Filius Dei Dominus noster *IESVS CHRISTVS*, in cruce pro nobis iram Dei sustinuit, non comotationibus, saltationibus, lasciviæ, clamori insano ac furioso per plateas & vicos esse indulgendum. Quid? quod ipsa terra est tremefacta, rupes dissilierunt, sol contra naturæ ordinem lucem suam amisit, Apostoli tanto in dolore sunt, ut pene in illis exinguatur fides: mater intelligens quid agatur, & victoriam filij expectans, tanto tamen est in dolore, qualem perferre nemo alius in genere humano potuisset. Et hæc quæ hominem quemlibet, nisi ferreum planè, moveant, quo tandem quaeso fiunt sine? Non alio sanè nisi ut moniti, de irâ Dei adversus peccata nostra, doleamus, doleamus, inquam, atque emendemus. Tollamus morem barbarum, Ethnicum, & quidem hoc ipso tempore quo Ethnici, Bacchi orgia furenter celebrabant, helluabantur, discurrebant ebrij noctes totas, ruebant in concubitus promiscuos, Romæ etiam Luperci nudi omne genus licentiæ sibi sumebant. Hanc collationem Ecclesiæ lugentis & gementis, impiorumque furentium insaniam atque amentiam intuentes, viri pij & cordati, cogitent, utros

Oratio.

utros imitentur isti, qui nunc quoque discurrunt, ebrii, personati, tumultuantes. Impietas autem summa est, doctrinam de morte filij Dei, & tempus illud quo certamina gravissima ipsamque mortem sustinuit, negligere, & furores Ethnicos imitari? Quid homine Christiano indignum magis atque eius à cogitatione alienum, quàm non affici cogitatione de morte Filij Dei, & de causis mortis? Qualis est stupor, animi durities, ingenij tarditas, judicij inopia, cum in conspectu sint poenae publicae & privatae, homines tamen latitiâ disfluere, nec tangi vel angî sensu calamitatum minimo propter ægritudinem Iosephi: Nihilne ad nos Ecclesiae dissidia, contumeliae Dei, Regum & Principum Christianorum suppressiones & caedes publicae vel privatae? Regnorum destructiones, omnium bestiarum turpissimae, hominum omnium sceleratissimi Pontificis Romani fraudes, insidiae, & persecutiones? Scilicet saltare, discurrere, insanire, tot regnorum & Provinciarum difficultates communes nobis suadent? Annonae caritas, morbi acutissimi & contagiones ipsis Medicis saepius incognitae. Quid vero? Si non sine gravissimo animi nostri sensu & motu cogitemus, quasi in dies singulos benedictionem divinam à nobis abire, studia & disciplinas digniores frigere ac perire, querelas de temporum acerbitate & calamitate audire? Denique ne quidquam omittamus hoc etiam non tralatitiè vel oscitanter consideremus, quotnam Satanæ agmina tumultuantes circumdant, & quinam olim orgijs Bacchicis interfuerint, quique Ethniconum animos ad scelera innumera, ad Dei contemptum, ad idolomanias, ad libidines, furta, caedes, & his similia impulerint? A tali societate si Christianum quemvis avocamus & absterremus, nihil credo peccamus. Rogo igitur atque obtestor, ut quisquis mortalium hæc leget, toto

De Bacchanalibus

pectore morem Bacchanaliorum detestetur atque abhorreat. Sed de his plus satis.

Restat, viri Christiani, ut quæ Bacchanaliorum egregia verò, vtilia, & salutaria sint effecta, brevissimè expediamus. Animis æquis adeste, favete. Igitur veluti illius, qui in oculis hominum & luce clarissimà versatur, nullum obscurum potest esse nec dictum nec factum, in eo enim ab omnibus quid agat, & quemadmodum vivat, diligenter inquiritur, itaque dat operam is, ut ita, vitam omnesque actiones suas adornet, eorum ut quibus cum vivit applausum & gratiam sibi conciliet, moderatione dictorum & factorum omnium: ita vicissim qui in nocturno Bacchi sacrario oberrat, couersatur cum socijs personatis, aut quocunque alio modo faciem velatam ostentantibus, ut propter larvam quasi in hominum ignoratione versatur, huic, dum sperat fore clam & impune, quicquid agit, non potest non esse occasio omnis generis flagitia perpetrandi; spes enim scelera celandi & occultandi corrumpit homines, & ad facinus quodcunque quamlibet turpe impellit. In ludis à Nerone Imperatore crudelissimo Romæ institutis; ad choreas ineundas etiam Nobilissimi quasi inviti pertrahebantur: cumque multo pudore adducti saltarent personati, Nero ab eis personas auferebat, eosque patefaciebat adstantibus, apud quos ipsi paulò antè Magistratus gesserant. Hoc modo verecundioribus pudorem omnem abstergere volebat tyrannus, eosque reddere impudentes egregiè, ut etiam quicquid flagitiosè designare auderent, & tamen recta alios oculis intueri ut porro mirum esse non possit, si ex nocturno Bacchanaliorum ludo, scelerum omnium lerna instructissima prodeat: Nox enim, tenebræ, ut in versu dicitur vulgari, vinumque nihil moderabile suadent. Hinc sicæ, hinc venena, stupra, incendia, testes falsi, hinc falsa testimonia & iudicia nascuntur,

Oratio.

cuntur, hinc furta, peculatus, expilationes, direptionesque sociorum & civium. Sed dies me deficeret si omnes arculas atque officinas excutere pergam, & ex ijs depromam omnia flagitiorum & scelerum genera, omnesque nugas, ineptias, corruptelas in Italiâ, Galliâ, & Belgio multis in locis stultè, insulse, ridicule, imò impie usurpatas. Harum effecta, atque incommoda infinita, cum abundè satis ex narratione illâ prinâ, in quâ Bacchanaliorum originem enucleavimus atque indicavimus, similium effectorum & periculorum exempla plura Oratione persequi atque explanare superfedebam. Quamobrem ut quæ animo concepi plura, conferam in pauca, si apud te, Lector amice, monitoris personam suscipere, meam non dedecet facultatem exigam & tenuem, solum *non Bacchias luxus* Christianum quemvis orabo, Bacchanalia tanquam maghorum flagitiorum malorumque fomitem ac fontem sedulo vitent, sobriam verò & vitam modestam, utpote hominis naturæ & præstantiæ per se convenientem, homini verò Christiano omnino necessariam animo lubenti amplectantur. Scio & novi uti *aurum*, quàm multis in locis gratum multorum oculis Bacchici gregis fuerit hætenus spectaculum, & quàm longi temporis pervertusta invaluerit consuetudo. Sed quid consuetudo vitiosa & mala? Illane nos ligabit, illi tyranno morem geremus, eiusque blandimentum nobis placebit, bonis omnibus meritò quod displicet? Quin naturæ ipsius vocem potius audiamus, parentis optimæ & fidelissimæ, quàm isti filij degeneres, perdit, & amentes aspernantur illiberalissimè & securè: ea nos ad *PIETATEM, TEMPERANTIAM, & IUSTITIAM* deducat. Huc nos ipsum Dei Verbum vocet, quod utique nusquam lascivire, cuticulam curare, saltare, sed orandum esse & vigilandum docet. Quid igitur dormimus? quid torporem non excutimus? surgamus & oremus ne intremus in tentationem. Tot

De Bacchanalibus

morbi, tot calamitates, tot æturnæ, tot hostis Satanae machinationes, tot carnis insidiæ, nos poterant hortari, nisi quorum maxime oportebat esse memores, oculis planè conniventibus, auribus surdis, mente amente, corde socorde, imò ex corde, ista negligere, non secus:

Ac si dura silæ sint, aut Mæpessa cantes.

Rectissime & merito diceret Poëtarum doctissime, his moribus & temporibus. Nam quid moneat nos vel moveat si usque adeò insanimus, ut vel ipsam experientiam oblivioni tradamus. Non ad tempora atque exempla prisca vos voco, viri Christiani, sed ad illa quæ nupera ac proinde in oculos & sensus nostros incurunt. Non abutar patientiâ vestrâ, sed hoc obnixè peto, ut tantum decennium animis vestris et cogitationibus, percurratis. Docebunt ætatis nostræ lumina, penè dicam Numina, quàm vita nostra brevis, incerta, caduca, fragilis, quàm multis miseriarum & periculorum telis exposita. Atqui ab ipso capite orbis Christiani ut tellus ordiatur, nonne scimus Rudolphum II. Imperatorem invictissimum orbi terrarum ereptum, & in cælum receptum? Reginam Hispaniarum serenissimam? Ecquid hac viâ nobis ablatum Principem illustrissimum Potentissimumque D D. Fridericum IIII. Comitem Palatinum & Electorem ignorare possumus? Regis Francorum Henrici Magni, abitum & obitum oculis fideis præterire, putamulne hominis Christiani? Quid si nunc anima illa divina et planè Heroica Henrici Walliæ Principis nobis in mentem veniat, nunquid illa luctuosa nobis facta, atque illi gloriosa? Luctus mei voti, & desiderij testes, ô anima divina & beata, in ætatis tuæ flore & vigore à nobis ablata, hos versus quos honori tuo meritissimo aliàs feceram cum luctu & dolore, hic inferere operæ duxi pretium:

Hæclara

Oratio.

Hellora deflexis Priamonia Troia peremptam,

Peliden laxit Grecia tota ducem.

At nos Troiano dolor urget funere maior,

Et gravior Graio cura dolore premis.

Magnus in HENRICO iacet HECTOR,

magnus ACHILLES,

Presidium Anglorum, dulce decusque iacent.

Hæret, hæret mihi etiam in animo, Illustris & Generose DD. PHILIPPE LUDOVICE, Comes in Hanau & Rineck memoria tui, & dum vivam hærebit. Nam medius fidius pravam & malignum est, non recordari & admirari hominem admiratione dignissimum. Ad gratiam loqui vel palpum alicui obtrudere nunquam didici, veritatem amo, sequor & colo. Igitur, da veniam lector, si ex veritate, ex multis pauca, proferam, quæ in hoc Comite Illustri erant uberrimè. Memini ego atque unà meminisse possunt Nobiles aliquot Angli & Scoti, qui Heidelbergæ in frequentissimâ hominum Nobilissimorum & doctiss. coronâ, Te Comitem Illustrum de vitâ & morte Illustrissimi ac Potentissimi Principis DD. IOANNIS CASIMIRI, Ducis Bavarix, Latine, ornate, atque eleganter summo cum applausu, Anno 1592. die Ianuarij 20. dicentè publicè audiverunt. In memoriam sibi revocare possunt quanta in ætate tunc viridi gravitas, dignitas, prudentia, doctrina exquisita, eloquētia, rara modestia, comitas, & similia, quibus omnibus egregiè instructus, eodem illo tempore, propter obitum Ducis CASIMIRI, funesto, Academix Rectorem Magnificum ita egit, ut hoc nomine ab omnibus viris bonis atque Academix membris, summam prudentiæ & moderatōis laudem retulerit. Recordor etiamnum, Comes Illustris, quàm tu exemplo illustri Germanis tuis præires, non comessationes vel ebrietatem sequendo, sed viros

De Bacchanalibus

doctiss. Theologos gravissimos, memoriæ felicis, *D. FRANCISCUM IVNIUM*, et *D. DANIELEM IOSSANUM* audiendo. Quanti etiam Te fecerit, & Tu vicissim feceris virum Clarissimum *D. CASPARUM PEYCERUM* probè meministi et meminisse juvat. Sciebant nempe viri illi præstantissimi nullum esse, quem oporteat, vel plura, vel meliora scire quàm viros Principes, quorum doctrina debet omnibus subditis prodesse. Hinc te Conitem Illustrem ducebant, flectebant, fugebant, formabant, quem gratum fore & profuturum non solum Germaniæ magnæ: sed etiam nationibus exteris videbant & pervidebant viri ingenio ac iudicio, acutissimi, politissimi. Nec fefellit spes quam conceperant viri in suo genere summi. Nam ex quo tuis dixisses vale, quàm obvijs, quod dicitur, tuis Te Comitem Illustrem exceperit Academia Lugduno-Batava magis notum, quàm ut verbis egeat ullis. Silentio tamen involvere nequeo Heroem nostrum Hanoviz Comitem introitusse in Academia celeberrima viro Illustri atque super hominem docto *IOSEPHO SCALIGERO*, regustasse ex intervallo Theologum nobilem *FR. IVNIUM*. Haud dubiè gratum etiam fuit in memoriam revocare animas illas magnas & sanctas *LAMBERTUM DANAEUM*, virum per doctrinam & pietatem *CL. HYGONEM DONELLYM IC.* Opera eadem virum summum *IUSTUM LIPSIUM*, Nobiliss. quondam Academiae Lugdunensis membrum. Quid hic virum Doctiss. & Theologiæ doctorem eximium. *D. Doctorem HADRIANUM SARAVIAM*, quid artis Medicæ peritissimum *D. Doctorem IOANNEM HEVRNIUM* memorem? Quid alios? Iam tum superstites vel rebus humanis exemptos, quorum opera, fide, ingenio, studio indefesso, doctrina exquisita, Lugdunensis nostra fuit illustrata. Dicam ampliùs licet ἀσάρετος & extra locum

Oratio.

locum interijciam : hi illi fuere viri, per quos ut primum Academia Leidenfis erat nata, fuit florentiffima. Nihil hic patriæ nihil adfectibus do; fed veriffimum est quod narro, illorumque iudicia non defugio, qui animas illas præstantiffimas ex cathedra & pulpita Batavica dicentes audiverunt & differentes. In hoc loco tam celebri, viris tantis, fama & scriptis incluto, vestigium nusquam posuit Comes Illustris, quin lumina similia, pene dicam Numina in oculos incurrerent & sensus. Post igitur quam dixisset vale Batavis, insularum pulcherrimam & maximam videre avebat Comes Illustris. In hanc simul ac appulisset non potuit latere cuius generis Nobilitas pervetusta atque illustris, virtus eximia, & doctrina singularis erat notissima. Proinde statim latissimum habuit campum, quo inclaresceret atque innotesceret vir habitu naturæ divinus. Qua de causa viris in Anglia beata primarijs, imprimis verò Reginae Serenissimæ Divæ *ELIZABETHÆ*, memoriæ illustrissimæ, hospes fuit gratissimus. Mitto nunc Italiam terrarum pulcherrimam. Mitto Galliam civilitatis & humanitatis matrem, quæ utraque hunc Comitem tam Illustrum cum gaudio & honore excepit, cum laude & bonis recordationibus dimisit, atque ad Germanos suos & sedes avitas remisit. Quid exinde? Anne patriæ et suis redditus otio se atque inertie dedit. Minime verò, sed ubi primum publica res & quies fuit stabilita, Ecclesiæ curam, prout loci sui dignitas & viri tam illustris auctoritas requirebar, suscepit, totumque Comitatum Deo benedicente, et opera viri præstantissimi maximeque facundi *D. IODOCI NAHVM* Iesu Christi ministri fidelissimi a fece & inquinamenti Viquitatorum liberavit ac purgavit. Quæro te, Lector benigne, ignosce affectui meo, quod diutius morer in his recensendis, et tamen partem millesimam non attingam, quæ de anima tam divina atque illustri forent.

De Bacchanalibus

rent dicenda. Tanti Comititis virtus, vita & mores laudatissimi, pietas, gravitas, et modestia rara, quod paucula hæc à facultate mea tenui expresserint, mirum videatur nemini. Igitur, unde sum digressus ut redeam, & quæ dixi argumento meo accommodem, quid aliud definiendum nobis vel concludendum, quoties tam magnæ gratiæ divinæ instrumenta et doctrinæ cœlestis lumina Ecclesijs & publicæ rei eripiuntur atque in cœlum recipiuntur; nisi esse, si nos respiciamus, quàm testes atque indicia indignitatis nostræ, indignationis divinæ, & malorum impendentium præsagium certum. Ut ut sit, **PHILIPPE LUDOVICE**. Comes in Hanau Illustris Te non amisimus sed præmisimus. tu quidem nobis ablati, sed Deo oblatus in gloria. Ego propter tam multa eximia & conspicua, quæ in Te dum viveres, viro Illustri conspexi ipse, audivi, observavi, ne ingratus vivam et moriar: his versibus, quos studijs meis domesticis & amicis feceram, memoriam Tui mihi sanctam sum profecturus:

PHILIPPI LUDOVICI

Defuncti

Ad superstites

Alloquium.

HANOVIÆ COMITEM qui credis morte iacentem,

Falleris: Heroum stat sine fine decus.

Vivus enim vitam summa qui laude peregit

Mortuus hic nulla morte iacere potest.

Hinc Pietas, Doctrina, Fides, Prudentia, robur

Mentis, & in patriam non simulatus amor.

HEROEM cœli stellis ardentibus aptant,

Et stantem nulla parte iacere sinunt.

Sed esto, demus Te jacere & prohi dolor tacere, ô
PHILIPPE LUDOVICE, Comes Illustris;

non

Oratio.

non tamen cecidit vel filet pietas tua singularis, virtus eximia, vita bene anteaeta, quæ omnia & singula, quasi ex ipsis mortis faucibus Te eripiunt, atque in hunc mundum & vitam redire cogunt. Etenim, bone Deus, quæ causa vel ratio me moveat vel alium qui *τοῦ βίου χάριν & τῆς πόρνης χάριν* non esse laudabilem scimus, nisi memoria *Η-Ε-Κ-Ο-Ι-Σ* tanti augusta, nobis vel invitis os aperiret & labia, scribendique materiam suppedicaret uberem? Ergo hoc unum quod restat agamus, hoc teneamus & patienter feramus, Comitem Illustrum ex terra ortum qui duxerat in terram rediisse. Deponamus in cœrœrem, aborbeamus illum si possumus, si non possumus premamus. Mœstitiā nostram non dies sed ratio leniat, Scriptura, Christi gratia. Assurgamus ergo & Deum opt. Max. supplices rogemus, ut viros similes genere & virtute excellentissimos, excitet, qui exemplis & fidei suæ documentis atque integritatis nobis sint præsentēs. Adest, adest, quem diutissimè nobis ad futurum speramus, confidimus, ac Deum Patrem Domini nostri Iesu Christi oramus. Adest, imò nobis præest *IACOBVS DEI GRATIA* Magnæ Britannia, Franciæ, & Hiberniæ, *R-E-X* Serenissimus & Potentissimus, fidei defensor fidelissimus Pietate, Iustitia, Prudentia, Fortitudine, Clementia, Illustrissimus. Bono igitur simus animo, nam ringentibus & frendentibus inimicis Tuis omnibus *Ô R-E-X*, vel ab ipsis incunabulis mirificè Te servavit Altissimus, ut iure, liceat hic adscribere & appositè versus ex Poëtarum nostri seculi Principe Buchananò Psal. cxxix. desumptos:

Iure dicat R-E-X bonorum

Mille me molestijs

Factio pressit malorum.

Prima usque ab origine

F

Factio

De Bacchanalibus:

Fallis, presis malorum.

Mille me molestijs;

Nec tamen subvertere unquam.

Quirvit ullis machinis.

De his versibus quoties cogito, toties non possum non de *REGE* nostro *IACOBO* Serenissimo Clementissimoque cogitare, ad cuius Maiestatem illam Dei ad *IOSVAM* commonestationem pertinere omnino mihi persuasum habeo. Quemadmodum fui cum Mose, ero tecum: non deseram te, neque derelinquam te. Confirmare & fortis esto, ut studiosè facias secundum leges tibi præscriptas, nec recedas ab eis dextrorsum aut sinistrorsum ut prosperè tibi omnia eveniant. Ne expavescito, neque consternator quia tecum est *IEHOVA* Deus tuus, quocunque iveris. Rem ita se habere vident & norunt boni omnes, quotquot non vel iudicii inopia, vel rerum imperitia, vel denique malitia obstinata cœcutiunt omnino. Deus *OPT. MAX.* per quem regnant Reges & cuius nomine jus reddunt Principes terræ, magnitudine roboris sui Te clementer & benignè servavit ò *REX*, contra tot machinationes, perfidiam, insidias, proditones & pericula defendit, conatum & manus ficariorum & hominum sceleratissimorum repressit. Consilia salutaria, gubernationem felicem, gloriam & laudem apud omnes bonos subditos, quin imò apud externos est largitus. Et cur hæc omnia? Quia *REX* Serenissime, pius tu illi & fidus fuisti, qui dixit, promisit, promisit verò imò iuravit se nunquam defuturum suis. Utinam, utinam exemplo tuo Illustrissimo Orbis terrarum Reges & Principes reliqui cogitarent & cogitassent seriò inprimis Deo servandam esse fidem. Operâ eâ leni in memoriam sibi revocassent virtutem Principis esse maximam Deum nosse, Præclara Constantij Imperatoris vox ad aulicos.

Oratio.

amicos suos *DEI* desertores omnium piorum observatione dignissima est: Quomodo fidem Imperatori praeftabant inviolatam, qui *DEO* sunt perfidi? Hinc concludamus & definiamus facile fore, illi qui *DEO* fidem servant & cultu verò ac sincero colunt, sicariorum manus arque insidias nefarias ut effugiant. Effugisti, Regum maxime, *IACOBE, DEI OPT. MAX.* beneficio, ac proinde bonos & Orthodoxos sequi propositum Maieftati tuae animo constanti atque immoto etiam si ruant. Novit nempe Tua Maieftas quod conflictatio & constantia in adversis, perfectio fit virtutis. Nosti etiam, *REX* potentissime, tua proprietate illum vivere & regnare in caelis, quem *DEVS* constituit caput Ecclesiae, & qui quotidie inimicos supponit scabellum pedum suorum. Denique non ignoras Tua Maieftas Dei manū & Omnipotentiam non factam breviorē. Defendit illa Te, & defendet haud dubie fidei, iustitiae, atque aequitatis omnis defensorem. Firmat Orbis & Orcus, placeant & plaudant sibi filij huius seculi, in comessationibus, comotationibus, Bacchanaliorum clamoribus & furoribus, Tu o *REX* Serenissime, pietate Tua solita, gravitate, temperantia, prudentia, vita & moribus laudatissimis praere nobis & praelucere perge. Memineris loci atque ordinis, quem tenes: et quam nihil à te geri dicere potest, quod non in voces atque oculos incurrat aliorum iuxta verbum vulgo notum:

Regis ad exemplum totus componitur Orbis.

Non Maieftitati Tuae, non officio suo hac in parte desunt vel deerunt Reverendi in Christo Patres Episcopi. Hortantur illi, monent, orant, obsecrant, zelo, doctrina, exemplo suo provocant, & quod palmarium duco vitae sanctimonia. Invitant nos serio et sedulo assidue piorum Dei ministrorum conciones, urgent bo-

De Bacchanalibus

morum omnium et sanorum hominum præcepta fidelissima monitaque gravissima. Talia vota, qualia Angeli coram divinâ Maestate offerunt : talia, inquam, vota & preces, qualibus placatur Dominus Deus exercituum pro *DEI* gloria, Regis salute atque incolumitate, concipiunt. Quid igitur, viri Christiani, nostri sit officij neminem latere puto, si enim ipse *REX* illustri et laudabili præeat exemplo, si Reverendi in Christo Patres Episcopi fide vera, et vitæ sanctimoniâ, si denique animarum nostrarum pastores reliqui, qui pro salute nostra excubant, doctrinæ salutaris pabulo nos pascunt, ducunt, monent, instant tempestivè atque intempestivè, ne quidquam cum grege Bacchico, impuris nempe canibus et porcis commune habeamus. Per Deum igitur immortalem peto et quæso, ut quod iam sum dicturus quilibet in altis pectoris sui condant penetralibus, quilibet, inquam, cui naturæ propriæ dignitas et excellentia curæ est ac cordi, cui pietas, animæ salus, honesti nominis existimatio, denique corporis valetudo, quæ omnia nemo mentis sanæ compos unquam temerè negligenda censuit. Hæc, iterum atque iterum cogitet pietatem, sapientiam, conscientiam sanam et bonam, non consistere in carnis delitijs, commensationibus, non in Orgijs & furoribus Bacchicis : sed tum vir Christiane quisquis es, invenisti sapientiam veram et animi tui tranquillitatem ac portum tutissimum, si mala tua præterita desceas, si præsentia hæc bona parvi pendas : si futura bona toto cordis desiderio concupiscas. Ergo ne in hac tempestate Bacchanaliorum tam fœda & procellosa, faciamus naufragium, imitemur sapientes illos remiges, qui cum se tempestate aliquâ à portu procul abreptos vident, mutata velificatione, operam dant, ut portum rursus contingant potius, quam ut cum periculo eundem cursum teneant : sic nos quæso si cum Christo in gratiam redire volumus, si cum Deo transigere ad mentem meliorem redeamus, mundum neque mundana

Oratio.

mundana diligamus, vitiorum & flagitiorum agmina animos nostros non obsideant, denique furores & clamores Bacchici toto nobis displiceant pectore. Illa, illa Dei vox apud Ieremiam Prophetam in animos nostros altius descendat. Quomodo benedicerem tibi, inquit Iehova, & tribuerem tibi terram desiderabilem, hereditatem præclaram, exercitusque gentium: cum iniquas feceritis vias vestras, & obliuisti sis Domini Dei vestri? Ideò vox planctus, & ululatus auditur in filiis Israël; sed revertimini ad me, & sanabo auersiones vestras. Reuertamur citra moram. Nam cum quotidie labamur, atque à viâ recta multis modis aberremus, quotidie reditu in viam, & conuersu ad Deum opus habemus. Agedum igitur si quid scilicet scimus hoc agamus ut totum vitæ nostræ curriculum perpetuum sit Poenitentiae & Fidei exercitium.

Habes, vir *HONORATISSIME AMPLISSIME*. Quæ de fœdissimo atq; impio Bacchanaliorum ritu ex studijs antiquitatis, Historiarum lectione, ipsisque literis Sacris depromere potui. Quæ quantulacunque sunt, tibi viro *HONORATISSIMO* Literarum Sacrarum & disciplinarum digniorum Patrono ac fautori eximio, dare dedicare mihi visum. Scio hæc, vir Amplissime, infra dignitatem Tuam esse, infra locum & ordinem quem tenes longissime, non sanè tam rerum humanarum imperitus ego ut nesciam. Sed quid agerem? Scripto per se tenui & materiæ sterili, Mæceras eximius et conspicuus fuit quærens lus, qui illud gratia, hanc auctoritatis suæ scuto defendat, contra maligni livoris dentem. Fiat, quæso Te, *PRÆSUL EXIMIE*. & mentem potius datoris, quam munusculum æstimare velis. Discant hîc & cogitent homines quamlibet impij & profani, gratia, auctori-

De Bacchanalibus

tate, & dignitate muneris Tui mori, non satis esse Curios simulare & Bacchanalia vivere, Christianum videri & non esse. Quocunque tandem se tegant mantello improbum esse. imò impium, suum non Christi querere commodum. Discant præterea & credant firmissem beati Augustini illud vetus & verum: Qui-
escat lingua, vitam interroga. Ex fructibus enim siue ex operibus certius, quàm ex verbis iudicatur. Cogitent & notent Bacchanaliorum socij, Imperatorum, Regum, & Principum exemplo, imò ipsa teste experientia, quæ neminem fallit, moriendum esse, & vel hac de causâ ab execrabili impiaque debacchandi consuetudine se revocent, atque ad *PIETATEM, TEMPERANTIAM & IUSTITIAM* excitent. Moneat nos *IESVS CHRISTVS* humani generis Servator & Redemptor, qui circa hoc tempus de passione sua sanctè meditanda discipulis suis præcepit. Moneat nos peccatorum nostrorum numerus & cumulus. Vellant nobis aurē hæc tempora durissima, tristissima, atque acerba. Exemplar illud eximium Doctoris fidi Apostolum Paulum audiamus, sequamur: Precor vos fratres per miserationes *DEI* ne configuremini seculo isti, sed transformemini per renovationem mentis vestræ, ad hoc ut probetis quæ sit voluntas *DEI*, bona illa, accepta ac perfecta. Tempestivum iam est à somno expergisci. Nox processit dies autem propinquavit. Abijciamus igitur opera tenebrarum, & induamur habitu qui luci conveniat, ut interdiu compositè ambulemus: non in comestationibus & ebrietatibus, non cubilibus & protervijs, non lite & invidia: sed induimini Domino *IESU CHRISTO*, & carnis curam ne habete ad explendas cupiditates.

O admonitionem gravem & seriâ tantoque dignam Apostolo! Valeat, valeat, apud nos Theologi istius summi

Oratio.

summi admonitio fidelis. Territi simus illâ comminatione Isaia: Prophetae quæ extat cap. 22. Cum vocaverit Dominus Iehova ad fletum & ad planctum : ecce lætitiâ et gaudium , occidendo boves , & ingulando pecudes : comedendo carnes , bibendo vinum & dicendo : Edamus et bibamus : Cras enim morituri sumus : Ne vivam , si expiabitur vobis ista iniquitas : donec moriamini , inquit Dominus Iehova exercituum. Sed Orationis totius filum abrumpo , et verbis beati Martyris Cypriani finio. Quæso vos fratres acquiescite salubribus remedijs , consilijs obedite melioribus , cum lacrymis iungite preces , iungite gemitus , iungite precem , & delictorum sensu afficiamini : nec vos quædã moveat aut error improvidus , aut stupor vanus , qui licet teneantur in tam graui crimine percussi sunt cæcitate , ut nec intelligant delicta , nec plangant.

D I X I.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE